

От Тръмп до Борисов:

ЛЪЖИТЕ СА СОЛТА НА ПОЛИТИКАТА

Когато в речта си пред 73-тата сесия на Общото събрание на ООН американският президент Доналд Тръмп заяви, че само за две години неговата администрация е направила повече от всички предходни, присъстващите в залата държавни и правителствени глави избухнаха в смях. Засегнат от отношението им, Тръмп каза, че не е очаквал такова отношение, но беше щедро компенсирал от един „лидер“, **когото трима папи са галили по главата**. И, чиято държава, в продължение на половин година председателстваше и домакинстваше Съвета на ЕС. Естествено, става дума за **Бойко Борисов и България**, този „остров на стабилността“ в региона и **евроатлантически водач на Западните Балкани**. Ей това пусто „успешно“ евро председателство кара завистниците да омаловажават подвига на правителството в София, като акцентират на факта, че сме **най-бедната и най-корумпираната страна в Европа**. И, че по свобода на медиите сме на **114 място в света**, далеч зад Унгария, а по икономическа свобода споделяме компанията на Уганда и Монголия.

Ако вярваме на казаното от Борисов пред българските журналисти, благодарение на българското евро председателство ЕС е стартирал преговори за ново споразумение за партньорство със 79 страни от Африка, Карибите и Тихия океан. А отиването му в ООН вместо президента Радев е било поискано от американската страна. Само че още през февруари заместник министърът на външните работи Георг Георгиев беше споделил, че **България настоява Борисов да посети САЩ, а не обратното**. Но, тъй като ден преди форума на ООН Борисов присъства на среща, организирана от Тръмп под заглавие „Глобален призив за действие и справяне с проблема с наркотиците“, той изрече още една **неистина: че България била избрана за съдомакин на този форум, заради приноса си в тази борба**. Постоянният представител на САЩ в ООН Ники Хейли беше казала преди това, че **съдомакини са 31 страни, но това Борисов го подмина като ненужен детайл от пейзажа**.

На стр. 2

РАЗГРОМЪТ НА ДОБРО ПОЛЕ

инж. Васил Рангелов

В памет на полковник инж. Симеон Рангелов сражавал се като млад подпоручик на Добро поле

През тази година се навършват 100г. от края на Първата Световна война. Историци, изследователи, хабилитирани учени и военни капацитети, с неотслабващ интерес разглеждат причините, хода на военните действия и последиците от тази първа, най-голяма касапница в историята на бурния 20в., отнесла повече от 15 млн. човешки живота и причинила невъобразими загуби, страдания и духовни травми на цели поколения в Европа и света. В обществено-исторически план, тази война погребва **трите империи на орлите** – Руската, Германската и Австро-Унгарската империи, както и империята на Османските султани. 70млн. войници, разделени в две поротивостоящи коалиции – на **Антантата и Централните сили**, от 1914 до 1918г неотстъпно, жестоко и убедено проливаха кръвта си и в изпълнение на своя дълг, записаха хроники от неизброд-

ни страници на доблест и храброст, на издръжливост, себеотрицание и воля, в името на прогласените свои национални интереси и идеали.

Войната, която е майка на всички неща, извън сложните обществено-икономически причини, които я действат и във от чисто човешките измерения на **мъжката чест и отговорност, пред олтара на Отечеството**, начерта и водоразделната линия във възгледите и ценностите в живота на поколения, нации и общества. Тя укрепя и един идеал на правдата и кръсти в непримиримост и ярост, **пътищата на неговото постигане или отричане**.

Два месеца преди последният оръдеен залп на 11 ноември 1918г, да оповести края на войната, на Южния (Солонски фронт), в местността Добро поле на 1876 метра надморска височина, се разиграва драмата на тридневни кървави боеве, срещу участък от фронта,

заеман от втора и трета български дивизии. Атакуваната част от фронтната линия е от вр.Сокол, охраняван от 10-ти пехотен полк до върховете Мирно Петерник и вр. Калника, охранявани от 30-ти, 29-ти и 32-ри полк. Дължината по въздушна линия е 9км, а дължината по линия на окопите е 20км.

Пробивът се осъществява от 122-ра елитна Френска дивизия, сръбската Шумадийска дивизия и 47-ма колониална дивизия. От българската позиция, само няколко дни по-рано, са изтеглени 72 оръдия и по сведения събрани от Григор Чешмеджиев са пренасочени към **Битолския фронт**. Българските части, които 3г са стояли, като непробиваема броня на този участък, са били лишени в деня на пробива от артилерийска подкрепа и се отстъпвали от отчаяни смъртни хватки. Войските на Антантата превземат позиция, след позиция и успешно напредват към сърцето на Македония: на 20 септември са пред Кавадарци, на 25-ти достигат Велес, на 29-ти са в Скопие. Същият ден в Солун е подписано примирието – България капитулира. На запад от река Вардар остават над 86 хиляди пленници-зложници.

На стр. 7

На 27 септември в Аулата на СУ „Св. Климент Охридски“ бе представен дневникът на академик Илчо Димитров, „В правителството на Жан Виденов“.

Идание на изд. Захарий Стоянов, под редакцията и превъзходното съставителство на проф. Иван Илчев, син на акад. Илчо Димитров, събитие то събра многобройните почитатели, колеги и приятели, на един от най-влиятелни и плодотворни учени сред българските историци.

За Дневника и за делото на акад. Илчо Димитров, говориха проф. Искра Баева, акад. Васил Гюзелев и проф. Ангел Димов. За читателите на „Нова Зора“, представяме словото на акад. Васил Гюзелев, както и започнато, но недовършено (!) изказване на проф. Ангел Димов.

ЗОРА

За приятеля и колегата Илчо Димитров и за неговият дневник „В правителството на Жан Виденов“
Академик Васил ГЮЗЕЛЕВ

От създаването на Университета и преместването на Българското книжовно дружество от Браила в Средец (днешна София), та чак до наши дни, българската историческа наука е имала няколко всепризнати водители: Марин Дринов (1838-1906г.), Васил Н. Златарски (1866-1935г.), Димитър Косев (1903-1996г.) и Илчо Димитров

(1931-2002г.). Поставянето му в тази почетна листа не е моя лична приумица, а единородна преценка на всички, които са имали честта и възможността да бъдат рамо до рамо с него, в науката и преподаването на онези, които са се вчили в неговите съдържателни и високо професионални научни изследвания и спомените му писания. До водителското си израстване, Илчо Димитров, измина дълъг и твърде поучителен път. Не възнамерявам да го проследя, а само ще отбележа някои моменти от него.

През 1960-1961г. универси-

СВИДЕТЕЛЯТ И

тетското образование по история в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ по някаква щастлива игра на съдбата се попълни с няколко млади преподаватели, родени през 30-

те години на ХХ век: Илчо Димитров, Коста Петров, Николай Генчев, Александър Фол, Милен Семков, Христо Кюсов и моя скромност. Между тях за кратко време се създаде непри-

нудено и естествено единство, във възгледите, гражданското поведение, любовта им към системни научни занимания, всеотдайно преподаване. Сближение, взаимомощта им, взаимното разбирателство и съвместен живот бяха пословични. Скоро ги нарекоха „младите историци“, а по-късно, един от техните зложелатели, ги окачества, като „историческата мафия“. Безспорен вожд на „младите историци“, бе Илчо Димитров, жизнерадостта и импулсивността им бе манифестирана от Николай Генчев – Бачо Кольо, носител на аристократизъм, в този иначе пролетарски състав бе Александър Фол. Илчо не само обичаше своите верни приятели, но и ги закриляше, до колкото силите и възможностите му стигаха, в нерадостни за тях часове. А те не бяха малко, особено при сблъсъците с пар-

От Тръмп го Борисов: ЛЪЖИТЕ СА СОЛТА НА ПОЛИТИКАТА

От стр. 1

Важното е, че успя да причака Тръмп на слизане от трибуната, да му стисне ръката и да се фотографира с него за историята. Казват, че повторил опита си, понеже го заснели в гръб, но охраната на Тръмп го отблъснала. Защо ли им се е видял опасен за сигурността на американския президент, това е покрито с мрака на неизвестността. Борисов, разбира се похвали с познаваната си с държавния секретар Майк Помпео – „като свършена работа“ и осведоми българските журналисти, че двамата с Тръмп често си говорят по телефона. И, че имало какво да направят през следващите 1-2 месеца. Освен това, както отбеляза Борисов, „Стратегическото партньорство в НАТО и преодолването на опасностите във военната сфера са теми, които много ни интересуват и двете страни. Така че, когато идвам в САЩ, в лицето на БФР и Секретар сярвиз, и на ДЕА (Агенция за борба с наркотиците, б.р.), срещам само приятели“.

Защо обаче Борисов спомена само за следващите 1-2 месеца? Да не би отново да е решил „да хвърли картата“, че толкова отчаяно се стремеше да се фотографира с Тръмп? Или ще почне да пише мемоарна книга „Моят живот от Банкя до „Дондуков“-2“? Естествено, след футбола и тениса, Борисов най-обща да пише във „Фейсбук“, но книгата е друго нещо,

Но, мълкици, сърце.

Има хора за писане, има хора

за тичане подир топката. Истина е, че рейтингът на премиера пада, но този на парламента е едва 22%. И, въпреки това хората, които виждат на хоризонта предсрочни избори са „само“ 40%. А Ахмед Доган, на когото отиде на крака американският посланик в София, Ерик Рубин, все още не е казал, че има алтернатива на управлението на ГЕРБ и ОП. Някой не знае какво се е говорело на тази среща и дали проблемът за алтернативата е бил поставен на масата.

Междувременно, БСП се „среща с народа“, но „Алтернатива за България“ ще стане материална сила едва когато глед-тевля овладее масите. Тоест, след като хората започнат да плащат горещите сметки за отопление, хляб и здравеопазване. Ленин би казал, че все още няма революционна ситуация, когато низините не искат да живеят, а върховете не могат да управляват по старому. Коалицията ГЕРБ-ОП скърца като биволска кола, но все още не е срещнала камъчето, което ще я преобърне. Така или иначе, хендека е близо.

Безом по тъча

Международната обстановка на свой ред предлага достатъчно проблеми, отвлечащи вниманието от трудния път до настоящия. ЕС се зъби на Унгария и Полша, които заплахва със санкции и лишаване от глас в Съвета на ЕС. Последният повод е решението на поляците да намалят до 65 години възрастта за пенсиониране на конститу-

ционните съдии, което Брюксел квалифицира като посегателство спрямо независимия съд. Тоест, иска привилегии, от които са лишени останалите полски граждани и крещи че изпълнителната власт се опитва да подчини съдебната! Изправен като между два огъня, Борисов бяга по тъча от категоричен отговор, като у нас подкрепя словесно Унгария и Полша, а навън гълчи Орбан. Но не са малко тези, които смятат, че ако ЕК е искрена, трябваше да започне наказателната си процедура от България, която по свобода на медиите е на 114-то място, докато Унгария е на 70-то. А по критерия икономическа свобода страната ни е в компанията на Уганда и Монголия. Но Борисов гледа да се хареса и на Тръмп, обявявайки от Ню Йорк: „Който в Европа купува руска газ, ще има проблеми“. Тоест, за да не зависим едностранно от Русия, трябва да купуваме американски втечен шистов газ, ако ще да е три пъти по-скъп. А беше време, когато от Европа Борисов упрекваше американците, че са стиснали и не ни дават оръжие на преференциални цени, докато ние им даваме безплатно бази у нас. Или изкупуваме на преференциални цени скъпия ток от американски цени ТЕЦ. Вярно, това е заварено положение, но за три мандата Борисов не успя да получи от ЕК отговор на въпроса дали това е неразрешено държавно подпомагане. Ако ЕК каже „га“, дали някой ще се осмели да поиска от американците да продават тока на пазарни цени? Все-

ки друг, не и Борисов.

За музея на славата

Така, къде с хвалби за себе си, къде с ругатни и клетви срещу „агресивната“ опозиция, къде със сервилност към „големите началници“, управляващите се надяват да довършат мандата, без да бъдат съдени. Само бившият министър на икономиката и енергетиката Трайчо Трайков ще излине горчивата чаша, след като съдят му запорира имотите и авоарите. След него антикорупционната комисия подхвана и бившия министър на финансите в първото правителство на Борисов, Симеон Дянков. Борисов твърди, че за един намек махал депутати от ПГ на ГЕРБ, но не желае да влезе в историята като първия министър председател на България, подавал оставка три пъти предсрочно, въпреки спечелените избори. Подобен актив не става за музея на славата, поради което Борисов отчаяно се нуждаеше от документирано ръкопискане с Тръмп. Защото визитата му в Белия дом в края на 2012 г. беше изпросена, но Обама му натри нос, натискайки го да обяви, че зад агентата в Сара-

фово стои Хизбулла. Но тъй като нямаше никакви доказателства за съпричастността на Хизбулла, бе пусната в употреба термина „обосновано предположение“. Обосновано от кого и с какво?

Излиза, че Големият бял брат е прав, дори когато е черен. При белия американски президент Доналд Тръмп отношението на Белия дом към управляващите в София е същото: натиск, докато приемат условията на американската администрация, ако и те да противоречат на европейските ценности. Дори една снимка им се свиди. Е, Плевнелиев успя да се фотографира с Обама и неговата съпруга, а Борисов публикува във Фейсбук профила си снимка с Доналд Тръмп и Мелания Тръмп. И, „нистосърдечно“ представи това документално свидетелство за поредния си външнополитически „успех“ на авторыте на завистнически „анализи“ и „коментари“. Но тъй като той се позова на протокола на Белия дом, у нас възникна въпросът: кога е правена тази снимка?

Защото 73-тата сесия на ООН се проведе в Ню Йорк, а Белият дом е във Вашингтон. Нима Борисов и Тръмп са пропътували от Ню Йорк до Вашингтон, само за да се снимат за историята? На чии разности е пътувал нашият премиер, ако изобщо е ходил до Белия дом? Ако не е, защо пробутва тази фалшификация? „Мръсници“ и „саговете“, които отравят малкото раждания на Борисов, няма да пропуснат възможността да го кълнат по нос. Да му мислят пиарите на ГЕРБ като Тома Биков, Румяна Коларова и Антон Тодоров..

Петко ПЕТКОВ

НЕГОВИЯТ ДНЕВНИК

тийно-догматичната кохората.

Илчо Димитров, бе изключително скромен човек, притежаваше невероятна задълбоченост в научното и житейско мислене, не обичаше празнословието, говореше малко и винаги премерено и сдържано, без илишни ефекти. Най-много обичаше да издирва историческа документация в архивите – български и чужди, да върви по дигите и деянията на своите исторически герои. Любимото му друго занимание, което бе силно застъпено при него, бе писането. Той пишеше не само в усамотение, когато създаваше научните си трудове, но и по време на заседания. Неуморно драскаше нещо – понякога фигурки, друг път записваше нещо, което в повечето случаи отбелязваше негови наблюдения. Вероятно тогава именно е създавал ден след ден своите дневници, които според не-

говият син проф. Иван Илчев наброяват 10хил. ръкописни страници, равняващи се на 7хил. печатни.

И понеже подхванах темата за неговите дневници, нека кажа няколко думи за любовта му към дневниковото четиво. В началните години на нашата преподавателска работа, той бе съсредоточил своето внимание върху писането на своята кандидатска (сега докторска) дисертация, посетена на режима на пълномощията (1881-1884г.). Един от важните източници заедно със запазените документи от онова време бе „Български дневник“ на Константин Иречек (1854-1918г.). Илчо говореше с възхищение за него и наблюденията върху българската действителност на тогавашния младия чешки историк. Познавах Иречеквата „История на българите“, но „Българският му дневник“, не бях чел. Благо-

дарение на Илчовото възхищение се нахвърлих с голям интерес към проумяването му. Той изобщо и по-нататък показа любов към дневниковото творчество. Направи издание и превъзходен анализ на дневника на Богдан Филев (1883-1945г.), с което си навлече омразата на бекаписката геронтия. Използваше във научните си дирения и други дневници –

на Константин Стоилов, Георги Димитров и др. Според мен, обаче, именно Иречековият „Български дневник“ е подтикнал Илчо Димитров към системно дневниково творчество. И слава Богу! – така е оставил богат материал за изследване на историците, занимаващи се със съвременна история.

Ще си позволя някои разсъждения относно този род писания и тяхното значение за историографията. От гледна точка на историческото изворознание, повествованията с дълбоко личностно-оценъчен характер, могат да бъдат класифицирани в три основни жанрови групи: 1) спомени или мемоари; 2) размисли и наблюдения; 3) дневници. Нито едните, нито другите, нито пък третите са писане на съвременна история, а са материал за бъдещето и написване. Подредени в стойностна скала, на първо място стоят днев-

ниците, а подир тях спомени-те и размислите.

Илчовият дневник „В правителството на Жан Виденов“ (5.01.1995-04.03.1997г.), съставен по превъзходен начин от проф. Иван Илчев, не трябва да бъде схващан, като история за мястото на това правителство в съдбата на българския народ, а като една солидна основа за проучването на дейността на това правителство. Много от разсъжденията и прещенките на Илчо Димитров за отделни събития и личности са верни и обективни. Други, по всяка вероятност, ще накърнят самочувствието на някои от живите дейци по това време. Времето бе сложно, напрегнато и изпълнено с изненади. И както в повечето случаи, намесата на чужди сили в историческото битие на българите, бе решаваща. Що да се сторят...

В се свързваме историята и съдбата си с империи, които така или иначе на Инаг надживяваме.

Нека изпратим на Илчо в Отвъдното благодарност за неговият богат ДНЕВНИК.

За министъра и мин. председателя

проф. дикн Ангел ДИМОВ

Уважаеми проф. Илчев, син на акад. Илчо Димитров, Драги колеги,

Позволете ми да кажа по няколко думи за акад. Илчо Димитров и за министър-председателя през 1995-1996 г. доц. д-р Жан Виденов.

За мен Илчо Димитров е голям български историк. Той е и държавник, който притежаваша вродените политически качества – далновидност, красноречивост, честност.

С Илчо Димитров се запознах, когато той беше министър на просветата, (1995-1996 г.), а аз – народен представител. Но той беше спечелил моето доверие десетилетие по-рано, когато прочетох книгата му за партизан политически кръг „Звено“. Като колекционер на книги от и за политически личности, на един дъх прочетох издадената през 1995 г. неговата книга за министър-председателя (лялото на 1944 г.) Иван Багрянов. Бях впечатлен от проницателността на автора и от умението му да мисли и пише ясно. На другия ден, той беше дошъл в парламента за депутатски питания и го поздравиох за положението труд.

Мои настоящи книги са „Дневник“ на премиера (1940-1943 г.) проф. Богдан Филев и „Събитията и хора“ от ерудитна премиер Константин Муравиев. Тези книги са издадени под редакцията и с предговори на акад. Илчо Димитров.

За Илчо Димитров неволно си спомних преди седмица, когато прочетох в печата, че група историци и политолози са направили рейтингова класация на 31 премиери (назначавани от князя и царя) и министър-председатели (избирани от парламента) след освобождението на България от турско иго. Мина ми през ума, че историкът Илчо Димитров не би сравнявал премиери с министър-председатели и би използвал изследователски, а не научнообразен подход при прещенка на техните дела. Във въпросната класация Симеон Сакскобургготски и Сергей Станишев, които са станали министър-председатели без трудов стаж са поставени в средата на списъка, а Жан Виденов, който е завършил с отличие Московския държавен институт по международни отношения (МГИМО) и няколко години е работил като комсомолски лидер и стопански ръководител в гр. Пловдив е класиран на едно от последните места. Сякаш този проект е изготвен за повишаване имиджа на Симеон Сакскобургготски, който в качеството си на министър-председател (2001-2005 г.) е присвоил държавните „царски имоти“ (дворци, гори), включително двореца „Врана“. При негово властване е извършена замяна на външния дълъ (брейди с евроолигации) и държавата ни е загубила един милиард долара. Държавната телекомуникационна компания бе продадена на чужденци за 300 млн. долара и после е препродадена за 2 млрд. долара! Разпродадени са също държавните електроразпределителни дружества, банка ДСК и други народни предприятия, а неговата фирма е добивала дървесина от 16 хил. дка български гори.

Много съм писал за Жан Виденов в книгите „Българският път“ (1999 г.), „Власт на всяка цена“ (2007 г.), „Българската геополитика“ (2017 г.). Доказал съм, че главен

критерии за оценка на делата на даден политик са икономическите, социалните и политическите резултати от неговото управление. Ръководен от това ще посоча два факта. Моля историците и журналистите да ги запомнят и да проверят тяхната достоверност.

Първият факт е, че през първата година (1995 г.) от управлението на Жан Виденов е постигнат най-висок икономически растеж (близо 40%) в постсоциалистическа България. Брутният вътрешен продукт (БВП) е увеличен от 8 на 13 млрд. долара. Припомням, че по данни на Централното разузнавателно управление на САЩ през 1987 г., БВП в Народна република България е бил 51 млрд. долара. През 1990 г. когато у нас се настанаха и започнаха да хазяйничат емисари на „екзекутора“ Международен валутен фонд, американски, израелски и турски мафиоти, БВП е бил съкратен на 18 млрд. долара, а през 1994 г. – на 8 млрд. долара. Представете си мащабите на извършеното оплячкосване на държавните банки, заводи и земеделски стопанства. Под ръководството на Жан Виденов Българската социалистическа партия (БСП) спечели парламентарните избори (края на 1994 г.) с лозунга „Да спрем разрухата“.

Вторият факт е, че на 28 декември 1996 г. в Народното събрание е приета оставката на министър-председателя Жан Виденов. На този ден един долар се обменя за 480 неденоминирани лева или за 48 стотинки. До този зачатък на шокова инфлация се стигна през периода септември-декември 1996 г., когато от Вашингтон се завърна управителя на „независимата“ Българска народна банка и повинни лихвенния процент на 365%! Следствие на това в България стопанския живот замря и есенната реколта от зеленчуци и плодове остана неприбрана на полето. С този наложен откън неокolonизаторски акт се помогна на евроатлантиците, които се бориха да овладят централното ръководство на БСП и да вкарат българската държава в НАТО и Европейския съюз. В средата на декември 1996 г. те поискаха оставката на Жан Виденов и измавиха партийните членове, че ще съставят второ социалистическо правителство. На 3 януари 1997 г. т.е. седмица след като той е отстранен от министър-председателския пост започнаха уличните „протести“ срещу социалистическата партия.

След извършения на 10 януари 1997 г. погром на парламента, един долар се обменяше вече за 620 лв. Шоквата инфлация се развихри най-вече след 4 февруари 1997 г., когато бе върнат на президента Петър Стоянов мандата за съставяне на второ социалистическо правителство и е извършен държавен преврат в интерес на класата на американските финансови капиталисти. В този ден един долар се обменя за 1000 неденоминирани лева и за пет дни достигна близо 3000 неденоминирани лева! Още с назначаването на служебния правителствен кабинет, един далар започна да се обменя за 1700 лева т.е. по сегашния му курс (1.70 лева за долар).

Инфлацията у нас придоби шок характер след отстраняването на Жан Виденов от министър-председателския пост. Долнопробни са повтаряните вече над две десетилетия по медиите фрази: „Жан Виденовата икономическа и финансова криза 1996-1997 г.“ и „Жан Виденовата зима“.

С тези фрази неговите „дружари“ се мъчат да му припишат своята вина за въпросната шокова инфлация. Но повечето българи инстинктивно чуват тази несправедливост и все-повече обичат Жан.

Мирослав ПОПОВ

Нещо се случи в Европейският парламент на 11 и 12 септември и то, и то, без да е напълно разбрано, ще отеква дълго из континента, поне до другата есен, когато ще се избира нова Европейската комисия.

Резолюцията с която бе порицана Унгария за греховете на Виктор Орбан бе при-

от генераторите на резолюцията.

Нечестният разговор за Европа и нечестният разговор за Унгария

Защитниците на Орбан и независимите хора, обаче, не анализираха аргументацията в критичния доклад. А тя трябваше да бъде главно. Обсъждането на Унгария приличаше на нещо, казано на средновековен инквизиционен език, като „Страшен съд над еретика и дисидентна Орбан“. Резолюцията на Европарламента е достъпна, но не е изчетена от българската общественост и още по малко е обсъдена. А спорът трябваше да започне от тук – в какво конкретно се обвинена Унгария; какви са фактите, доказателствата и аргументите срещу порицаваната

„Това решение, осъждащо Унгария и унгарския народ, бе взето, защото ние унгарците заявихме, че миграцията може да бъде спряна“. В нещо греша господин Сярто – не е дребно. Концептуално е, и именно като концептуално осъждането не е приемливо. Осъждането на Орбан изследва действителния начин на мислене в евроинституциите. В Брюксел изглежда не успяват да разберат реалните днешни проблеми на европейските общества. Логично е че просто липсва социален и правен анализ на „греховете на Унгария“. Често се казва, че за бежанската криза е нужно „общоевропейско решение“. Звучи много съблазнително. То може да бъде достоверно и коректно, ако се опира на принципите на меж-

ропа, те не стават и не могат да станат „бежанци“. Съответно, няма как на правна база да се възползват от тъй желаната бежанска статут. Иначе би трябвало да говорим за няколко стотин хиляди „български бежанци“ из Съединените щати, например. Виктор Орбан обяви, че нелегалните мигранти заплашват самото съществуване на европейските граници и унгарската армия получи право да използва несмъртоносно оръжие срещу тях.

Орбан описва Джордж Сорос като основния поддръжник на масовото преселване на африканци и мюсюлмани в Европа. Няколко десетилетия поне две специализирани организации към ООН работят за евентуална „релокация на население“ – от

то на „бежанската криза“, Орбан призова останалите държави – членки на ЕС да подхождат по-отговорно към проблема за мигрантите но остана нечул. Вишеградската четворка е многолика, по ред въпроси и разноречива, но общото между тези държави е тревогата дза Европа. Орбан предупреждава за „оцеляването или изчезването на европейските ценности и нации“.

Антиевропейският бюрократичен хегемонизъм

Европейският парламент отправи предложение, което тепърва подлежи на приемане от Европейския съвет на държавите членки. Не вярвам да се постигне единодушие. Непочувана заплаха за спирачката на евро-фондовете за Унгария не съответ-

ства на основните европейски договори. Унгария възрази, че отделинето на пари за страната, по никакъв начин не е обвързано с въпроса за бежанците. Мисленето на еврократите обаче е в друга посока. Стигаме до извода, че днес бюрократският бюрократичен хегемонизъм е сред водещите генератори на антиевропейизъм. Брюксел не допуска пълноценен общеевропейски дебат по т.нар. „мигрантски квоти“. „Устах да отменя имиграционните квоти за шест месеца“, се бе похвалил чешкият премиер Бабиш. „Главната заслуга за това е моя и на унгарския премиер Виктор Орбан. Ние бяхме тези, които се борихме против квотите в Брюксел. Постигнахме отмяната на тази безмислена система“. Трета година в ЕС се натрапва абсурдното словосъчетание „вторична миграция“. Уж-бежанецът влязал в една държава, а отишъл, моля ви се в съседната. Няма никакъв порядък – възмушаваше се евробюрократът. А може би става дума за свободни хора, пък били те и мигранти? Като свободни, те веднъж допуснати до ЕС могат да се придвижват свободно, с редовно издадените им документи. Въпросът, защо в Европа са допуснати хора, които очевидно не са бежанци е ключовият, но той не се допуска.

Десничарството си е порок

Една от най-големите неистини, изказвани от Виктор Орбан е, че „лявото притежава интерпретационния моно-

ВИКТОР ОРБАН- ЕВРОДИСИДЕНТ №1?

ета с 448 гласа "за" срещу 197 "против", при 48 "въздържали се". С едно впечатляващо мнозинство, примерно „70 към 30“, бе взето решение, с което започна процедура по идеологически и политически мотиви - за нарушаване на европейските ценности. Това се случва за първи път, през тези повече от шест десетилетия, откакто Европа се обединява. Реален, конкретен, аналитичен разговор по заявените претенции фактически нямаше. Победи декламацията и европарламентарния конформизъм. Малко е да се каже, че Унгария бе унижена. Генералното обвинение бе формулирано като „очевиден риск от тежко нарушение на общите ценности. Става дума за позиции, пораждащи омраза към мигрантите и такива, насочени по-специално към личността на Джордж Сорос и към Съюза.“ Твърди се, че Будапеща нарушава чл. 2 от Договора за ЕС, според който Съюзът "се основава на ценностите на уважение към човешкото достойнство, свободата, демокрацията, равенството, върховенството на закона и спазването на правата на човека, включително на лицата, принадлежащи към малцинствата". Ако някой от страните в ЕС, не дай си Боже, се отклони от тези принципи, влиза в сила чл. 7 от договора, който позволява на Съвета на ЕС да прекрати редица права на държавата - разрушител на реда в европейските институции. Любопитно - Съюзът и Сорос се оказват равнопоставени, като предмет на инкриминаното поведение, което естествено идентифицира част

държавата. Твърде подозрително е, че из българските медии не се приглушават конкретните елементи от обвинения – не толкова срещу Орбан. Орбан е атакуван по линия на борбата с корупцията, разделението на властите, медийната свобода.

Орбан яхна гракона

Главното в актуалната доктрина на Виктор Орбан е уважението към националните суверинитети и националните интереси. Външният министър на Унгария Петер Сярто заяви, че решението на Европейския парламент е дребно-автоматично срещу унгарците от политици, които са "за" миграцията.

дународното бежанско право – бежанец е онзи, който бяга, защото е заплашен. Отсъства ли заплаха за живота на бежанеца и близките му, той може да е всякакъв, но не и „бежанец“. От Брюксел продължават да разсъждават в озадачавашата схема „как ще превърнем нелегалните мигранти в легални...“ Един е „практическите отговори“ е, като направим на африканските и афгански мигранти тих „възродителен процес“ и всички ги обявим за „сирийци“...

Само че не са...

С произволна правна интерпретация на масовото, организирано преселване на африканци в сърцето на Ев-

ропа, те не стават и не могат да станат „бежанци“. Съответно, няма как на правна база да се възползват от тъй желаната бежанска статут. Иначе би трябвало да говорим за няколко стотин хиляди „български бежанци“ из Съединените щати, например. Виктор Орбан обяви, че нелегалните мигранти заплашват самото съществуване на европейските граници и унгарската армия получи право да използва несмъртоносно оръжие срещу тях.

Орбан описва Джордж Сорос като основния поддръжник на масовото преселване на африканци и мюсюлмани в Европа. Няколко десетилетия поне две специализирани организации към ООН работят за евентуална „релокация на население“ – от

Орбан уверява, че няма да изгълби решението на Европейския съд по въпроса за бежанците, което той определи като „вредно“. След избухване-

ЖИВЕЙ, ПРИЛЯТЕЛЮ, ЖИВЕЙ!

Многоя лета за словотвореца, Матей Шопкин, навършил на 29 септември т.г 80години!

Минчо МИНЧЕВ

ско-народно начало, младият тогава Матей Шопкин сътвори може би най-дръзката и яростна метафора за мястото и ролята на поета и неговото призвание: „Поетите приличат на искри, изтръгнати от своите епохи!“ – избухна в своето обобщение Матей, за да от-

крие и утвърди онова Ботевско място в борбата, отредено за незаспящите мъжки сърца, вречени в съдбата на Отечеството.

Пишещият тези редове също убедено и безрезервно е вярвал в искромечната светлина на тази поетична участ, без която „Светът ще прилича на пустиня“, както беше писал Матей. Той също редеше стихове, макар и да не се разпознаваше, като искра от пламака на онази „звезда пленително съществува“ – каквато искаше да бъде епохата на създаване от неговата младост. Той караше влакове, беше машинист и според поетичното въображение на Матей, животът му бе едно непрестанно

преслушване в релсите, които повтаряха „една и съща монотонна песен“. Железничарят, обаче, бе „нер, висок и весел“, което трябваше да бъде контрапунктът на монотонността на неговото всекидневие. А стиховете, ах стиховете, „все не стават нежни, тъй както на поетите любими“! И това вече си беше жив социалистически реализъм.

Знам че поезия не се разказва и че да пишеш за себе си в трето лице, не е израз на най-добър вкус. Ако да бях обаче Петко Братинов, например, може би щях да напиша „Два льва има в България – Петко Братинов и аз“ – и нямахме въобще да се чувствам неловко. Не че на Минчо Мин-

чев му е липсвало самочувствие тогава, пък и сега, но не е в това въпроса. В дни, като тези, когато са отминали всички влакове, когато колелата са рязали мрака на катранени филии и пак е останало, когато всички думи и клетви са изречени или престъпени, когато от ясно, по-ясно е, че Свободата отново не ще Екзарх, а иска, както винаги, Караджата, аз откривам в сърцето си спомена на един забравен и неизгълбен дълг към Матей – това са закъснелите думи на благодарност, които през годините все не се случат да изрека.

Стихотворението, което се опитам да разкажа, е посветено на мен, на моята железничарска скромност и поетическа дързост. То бе написано и отпечатано във време, когато и единичката добра дума тежеше колкото тежкотоварен влак. Който познава света на поетите и бодливите тръни, с които е охраняване поетична слава, той знае, че след такова поетическо посвещение, не само Минчо Минчев би се наел да тегли тежкотоварния влак на поезията и без локомотив. Преведено на понятията в моя отминал, но не забравен железничарски свят братството в поезията, е нещо като сцепление на колелата с релсите. И когато това сцепление не е истинско, влакът трудно върви и колелата боксват.

МОЛИТВА ОТ БОТЕВ ВРЪХ

Матей Шопкин

Моя древна земя, побеляла от кости и пресли, моя гневна земя, почерняла от мъка и кръв – дай ми она бунтовен напев на хайдушките песни и зеления пламък на знамето с български лъв!

Дай ми тъмната болка на своите безпаметни рани и дълбокия плач на Марица, Огоста и Вит... Като млад богомолец издигам душата си в длани от върха на Балкана, в мъгли и в балади обвит.

И те моля, земя, помогни ми докрай да остана влюбен в пестрите люлки на твоите ноци и дни, залюлей ме над пропаст, приси ми на равна поляна и сърцето ми в извор, в камбана и меч превърни!

Аз съм кръвен потомък на твоите борци и поети – помогни ми до гроба и в гроба да бъда такъв: да живея, пронизан от клетвени, светли завети, в боевете за тебе да падам безстрашен и пръв.

Помогни ми за тебе да плача, да нея, да страдам, с твоя вятър и с твоите жита и реки да шумя, с твоите песни спокоен да влизам и в рая, и в ада – с твоите песни – божествена, българска, моя земя!

нол в Европа“. Истината е противоположна...

Орбан гледа на себе си, като автентичния глас на унгарците, които се "борят с лявата конспирация, спонсорирани от ЕС". Театрално греша Виктор Орбан, не е Левицата – нито унгарската, нито общеевропейската, тази, която продуцира „антинационално-български политически“... Няма да оспоря, че по мигрантския въпрос, някои леви дейци съвсем се объркваха... Но завоят към една, много по-затворена, евроелитарна политика, дори в сравнение с онази, от преди 1989г., не бе извършена по команда от ляво. Обратно – през последните три-четири десети-

летия именно десницата толирираше своите радикално десни.

В Обединена Европа, днес големият въпрос е

„Кой е антиевропеец?“

Онзи, който продуцира неразрешими конфликти в Европейските общества или онзи който се опитва да ги преодолее?

Брюксел дължи отговор на всеки европейски гражданин „как стана възможно това?“ – в разрез с международното бежанско право и с националните правни режими, повече от един милион души, без правни основания да пристигнат в сърцето на Европа. Идете да се предостави за-

читата на националните граници на ФРОНТЕКС среща отпор от Орбан, „Четворката“ и вероятно Италия. Според Унгария „планът е, тъй като Унгария не може да бъде принудена да приема мигранти, да й бъдат отнети правата да защитават границите си“, заяви Орбан „Те искат да изпатят тук наемници от Брюксел и да отнемат това ... от нашите унгарски синове... които защитават границите.“

Орбан има своите грехове, но не е „антиевропеец“. Войната срещу Орбан е война срещу еврореализма. Европа се нуждае от реалистичен прочит на своите проблеми и на практиката на Брюксел за тяхното ре-

шаване. Въпросът е, че всяко аналитично разсъждение се схваща като оскърбително. Анализатори твърдят, че след евроизборите през май 2019 г., националистическите партии в Европа ще получат доминиращи позиции. Мисля, че това не е ре-

Еврореалистите са много различни и не биха могли да се консолидират като политически блок, но обновлението на ЕС неизбежно включва някаква форма на единодействие и консолидация именно на еврореалистичните сили – леви, центристски и десни. Най-естественото е процесите да се развият и вътре в основните партии. Буквалното следване на модела на Орбан, в страна като България, би било грешка. Но че няма как нещата да продължат по досегашния начин, мисля е безспорно. Божията заповед бе „не си твори кумир!“ Брюкселската администрация, очевидно не би могла да продължава да бъде Кумир на Европа.

алистично, но че ролята им ще се усили многократно и безспорно. Значителна част от еропейските граждани са убедени, че евроинституциите не работят в интерес на еврогражданите. В Източна и Централна Европа, делът на тези хора е доста висок.

ЖИВЕЙ, ПРИЛЯТЕЛЮ, ЖИВЕЙ!

УЧАСТ

Трябва в нещо да се вярва,
в нещо хубаво и просто!
Александър Геров

*Така навярно съм орисан -
да се държа за своя корен,
по чувство, по душа и мисъл
да бъда като всички хора;*

*да мога рана да превържа,
да мога да издам присъда;
сълза да мога да избърша
и целият сърце да бъда!..*

*Не знам доколко ще сполуча -
човек понякога се лъже.
Но с тази осъзната участ
живея радостен и тъжен.*

*Живея! И до болка вярвам
във всичко хубаво и просто.
И моя най-висока марка
е синеокият А п о с т о л!*

ПУСТОТА

На баща ми Любен

*Тежат ръцете уморени,
кръвта безропотно мълчи.
И само кръгове червени
горят пред моите очи.*

*Сред тази гробна и огромна,
и безпощадна пустота,
добре че мога да си спомня
за моя белокос баща.*

*Добре че мога да го зърна
как, гологлав и замечтан,
държи едно пшенично зърно
на своята широка длан.*

*Добре че можем с него дълго
да крачим двама в утринта.
И той да ме изтръгне мълком
от тази смъртна пустота.*

Матей Шопкин

От стр. 5

Прям и шедър, открит и постоянен. Мога да добавя още много прилагателни и те всички ще бъдат на място, но въобще няма смисъл да го обявявам за талантлив. 60 години назад във времето, знаменитата 272-ра аудитория на Софийския университет го въздигна, като млада надежда на българската поезия. И Матей оправда нейното доверие.

Ние в „Зора“, не случайно избрахме изисканата поетична аудитория на Плевен, възпитана в най-добрите традиции на поетичното слово, още от времето на Николай Ракитин, през Иван Раџев, и в наши дни до Калин Донков и Георги Константинов. Искахме такива хора да се срещнат с поета, патриота и човека

Матей Шопкин. Да чуят те и да съпреживее той отново възторжите и болките на своя поетичен свят. Да стопли сърцата им със своята изповед за българската майка, жена и любима и да препълни сам сърцето си с тяхното признание и обич, с което те ще го дарят. Това е тайната и на моята малка, закъсняла благодарност.

Срещата с плевенските любители на поезията, както ни увери представилия Матей и неговото творчество, поет от Червен бряг, Васил Милев, „вдигна на крака истинските патриоти“. Евгения Иванова, председател на областната организация на ПП **Нова Зора**, сподели, че „В днешните трудни и сложни времена, само стихове и поети, като Матей Шопкин, могат да извадят хората от унището на битието; да разбудят сърца-

та, да дръпнат струните на обич, на преклонение, на чест, достойнство и вяра, че България ще пребъде. Въпреки всичко!

Матей заслужи голямата награда – най-обичната и най-ценаната от всеки поет: не само да се възторгне от това чувствено на своите стихове, но да чуе и види как публиката ги рецитира спонтанно и пламенно. За мен остана единствено височката чест и привилегията името на „Зора“ на приятелите на „Зора“, на българските патриоти, да поздравя поета с новия завоюван, възторжен връх в неговия достоен живот. Да му пожелаем нови стихове и нови юбилеи.

На многая лета, словотворецо, Матей!
Живей прилятелю, живей!

ЖИВЕЙ!

*Живей, когато имаш всичко-
или от всичко си лишен-
и късаш думите на срички,
за да не паднеш в техен плен.*

*Живей, когато ти се плачели
от бели вълци и гризачи,
които роват в твой ден.*

*Живей с умората на всеки,
сънувай неговия сън,
и ако всичко си отрекъл-
повикай Слънцето отвън.*

*Живей, дори да си измамен
от собствената си съдба,
и вместо да усетиш рамо-
усещаш нечий нож в гърба.*

*Живей за всичко, а когато
животът вече изгори-
вдигни се пак и без остатък
останките му събери.*

*Живей! И всяка адска жегла
с капчукова вода полей!
Дори да ти коват ковчега,
живей, Приятелю, живей!...*

От стр. 1

Ис всичко това само за 14 дни! Наскоро скромно отбелязахме горчивия юбилей под сянката на евроатлантическа политкоректност и неудобството на победения. Нужен ни е честен и откровен разговор за разгрома и катастрофата, отворила незарастваща рана в душата на всеки българин, защото само с Дойранската епопея и спасението бойни знамена не можем да измием „срамът от челото“.

В условията и възможност-

Козяк, играещ ключова роля на територията и събитията тогава. По него е стикът между 2-ра и 3-та наши дивизии, а днес граница между големите по територия общини на Прилеп и Кавадарци. Местността е високопланинска и труднодостъпна с преобладаващи скалисти върхове от 1600 – 1800 метра. Снабдяването на войските е било много трудно от отдалечени тилови бази с въжени товарни линии, а непосредствено до позицията – с товарни коне, мулета и на гръб. Зимата по тия места е започвала рано през септември и е приключ-

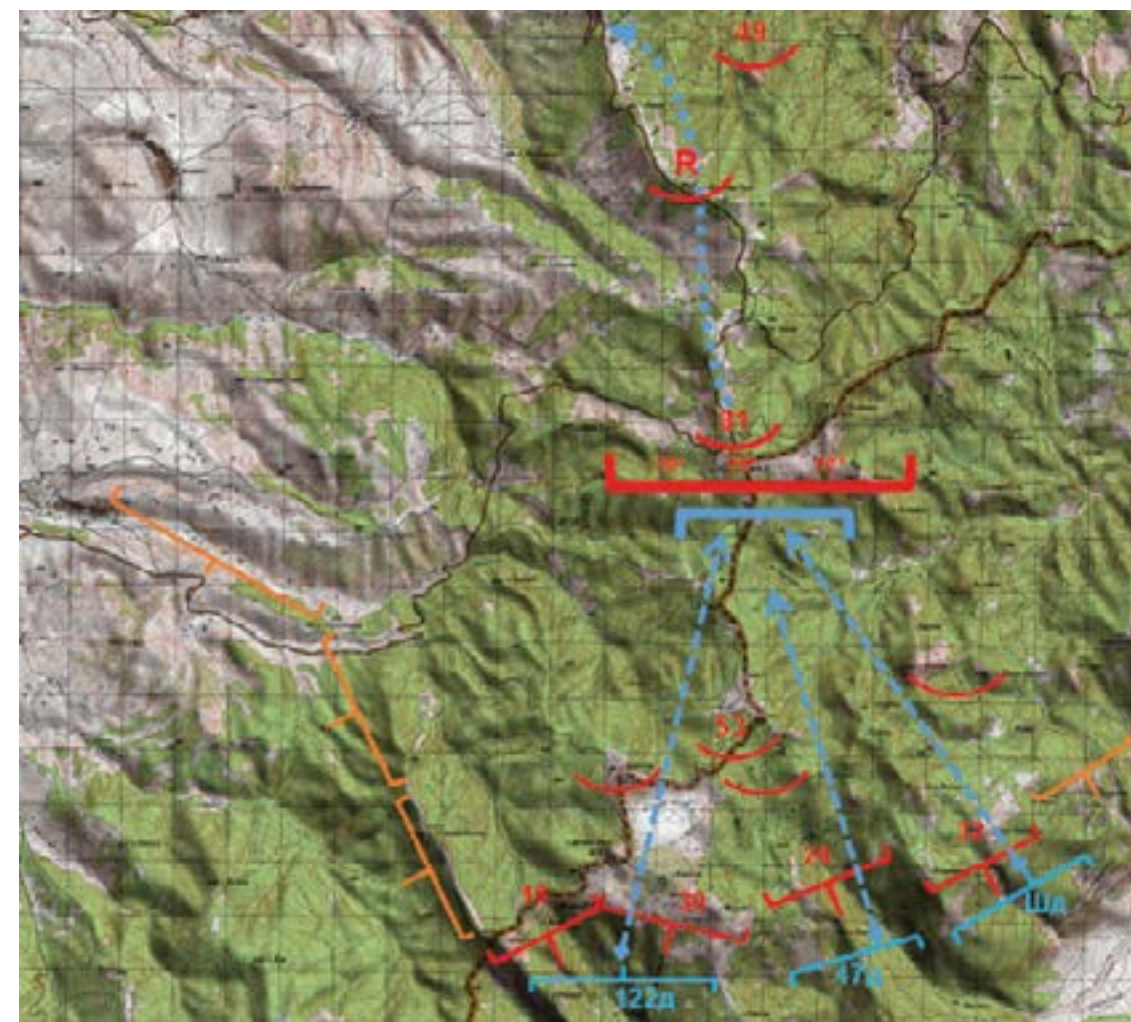
от населението на страната – един от най-високите проценти на воюващите страни. От тях 537 хиляди по фронтовете, организирани както е показано във сканираното „Бойно разписание“ на Действащата армия към момента на пробива – 16 дивизии, 253 батальона, 2710 картечници, 1217 оръдия и 26 ескадрона. По същото време войските на Съгласението достигат 600 хил. души, организирани в 21 дивизии, 321 батальона, с 3212 картечници, 1536 оръдия и 40 ескадрона. Противникът формално превъзхожда българската

невлизаци в горното сравнение, а в артилерията – преобладаващо тежки оръдия и гаубици. Тотално е превъзходството в бойната авиация.

Комангането.

От „Бойното разписание“ е видно, че българската армия има сложна структура на управление. От Дойранското езеро на запад фактически е на двойно подчинение – на Главнокомандващия Действащата армия генерал Георги Тодоров и на Главнокомандващия (Oberbefehlshaber) група армии „Шолтц“ – генерал от артилерията Фридрих

РАЗГРОМЪТ НА ДОБРО ПОЛЕ

На картата: 10 Родопски, 30 Шейновски, 29 Ямболски и 32 Загорски полкове в червено. 122 френска дивизия, 47 Колониална дивизия и Шумадийска сръбска дивизия (Шд) в синьо

вала през май. За работа по укрупняване на позициите са оставали летните месеци, ако е имало в наличие дефицитните цимент и каменарски барут. Атакваният участък е от в. Сокол (10 пех.полк) до върховете Ано и Микро Петерник (32 пех.полк), вкл. изданици напред в.Калиника, е с дължина въздушно 9 км, по дължината на първата линия окопи около 20 км. За разлика от командването, позицията се оценява от военните след войната като неизгодна – издадена много напред, в една линия, неподготвени за отбрана ключови върхове отзад, без силни резерви.

Силите на страните.

България, за участието си в Първата Световна война, мобилизира в армията 878 хиляди души, което е над 20%

армия в жива сила с 12%, по автоматично оръжие с 18%, по артилерия с 26%, по кавалерия с 50%. Като се има предвид, че тя е в отбрана, високо в планините и съотношението между силите не е драстично голямо (кавалерията се пренебрегва), немското командване счита, че на фронта има относителен паритет(!). Дълбоко грешна позиция, която не отчита качествената страна на армията, нейния материален и морален упадък, както и правилото, че атакующият може да съсредоточава на избрано от него място превъзходни сили. Противникът (за разлика от нас) има също големи количества нов вид оръжие – леки картечници „Люис“ и „Шоша“, наричани по онова време „автоматични пушки“,

фон Шолтц. И двамата са опитни генерали, от началото на войната на високи командни длъжности, но генерал Тодоров е назначен едва седмица преди атаката за главнокомандващ на мястото на заболелия генерал Жеков. Седмица, която прекарва повече като официално лице по посрещането последователно на Баварския и Саксонския крал в София, отколкото в Главната квартира в Кюстендил. Началникът на 3-та дивизия генерал Рибаров същата седмица е в отпуск. На всичко отгоре, двете дивизии при Добро поле обект на атаката, са подчинени различно – 2-ра на 61-ви корпус, 3-та директно на 11-та армия. Главнокомандващ (Commandement en chef) Съгласенската Солунска

армия е тризвездния френски генерал Франше Деспре, поел поста през м.юни от генерал Гийом. С авторитета си на опитен генерал от Западен фронт, той се налага бързо над разнородната си група армии от французи, британци, сърби, гърци и италианци. Негов основен помощник по организацията на пробива при Добро поле е сръбският генерал-воевода Живоин Мишич. Генерал Франше Деспре е имал големи правомощия като главнокомандващ на Изток. За разлика, нашите двама главнокомандващи е трябвало да съгла-

суват важните си стратегически решения, освен помежду си, първият с Царя, вторият с Берлин. При така стеклите се обстоятелства, подобно върховно главно командване, при крупни и скоротечни фронтови операции явно не може да действа бързо, гъвкаво и ефективно.

Плановете на страните.

Военният историк Ат.Христов определя българския план за водене на операцията през 1918 година така: „След отбиване на частичните атаки на неприятеля през 1917 г. нашата Главна квартира бе възприела най-погрешния метод за водене на войната – пасивна отбрана ... Идеята за маневриране не се възприемаше от германските щабове и те не изпълниха категоричната заповед за формиране на силни резерви. Отбранителният бой бе построен върху непременно задръжжане на първата отбранителна линия.“ Германците обещаваха подкрепа при „евентуални сериозни боеве ако бойната обстановка позволи да се отделият войски от другите фронтове. ... същевременно бързаха да изтеглят и последните си джужини и тежки батареи, въпреки протестта на нашата Главна квартира“. План Б нямаше. Същевременно енергичният генерал Франше Деспре, с помощта на добре познаващите топографията на Македония сръбски генерали, на основа на опита от позиционната война на Западния фронт, подготви следния план за настъпление:

Главна ударна група от 6 сръбски и две френски дивизии, подкрепени от 40 тежки батареи от района на Мъленско, след 24 часова артилерийска подготовка атакуват фронта на 2-ра и 3-та български дивизии на Нидже планина. Пробивът трябва да направят елитната 122 френска дивизия и добре екипираната Шумадийска дивизия,

подпомогнати в средата от 47 колониална дивизия, на скъсен фронт в стика между двете наши дивизии. Крайна тактическа цел - достигане хребета Козяк. След постигане на тази цел, двете френски дивизии остават на място. Всички сръбски дивизии плюс една кавалерийска развиват успеха на пробива по билото на Козяк, вляво и дясно от него до р. Черна като неутрализират напълно фланговете на 2-ра и 3-та дивизии и идващите резерви. След постигането на тази тактическа цел, съобразно обстановката, предприемат действия за развитие на успеха към Кавадарци, т.е. да развият тактическия успех в оперативен, като разрежат Солунския фронт на две и завземат главната снабдителна база на армията в Градско.

Дясна ударна група от 4 английски и 2 гръцки дивизии, подкрепяни от 30 тежки батареи атакуват фронта между р. Вардар и Дойранското езеро с основна тактическа цел завладяване на силно укрепената позиция на 9-та Плевенска дивизия. След което групата дебушира по долината на Вардар за да помогне на главната ударна група;

Лява ударна група от 4 френски, една гръцка и една италианска дивизия, подпомогнати от 17 тежки батареи имат главна тактическа цел Прилеп и блокиране на две български дивизии в района на Охридското езеро.

Имало ли е изненада при Добро поле?

Становищата са противоречиви. На основа на възприетата визия за пасивна отбрана, ограничено маневриране и изчерпан ресурс на армията, отговорът на въпрос губи смисъл. Емоционалният отговор на генерал Тошев е „Врагът пред очите ни копаяше гнезда за новите си батареи, влачеше далекобойните си топове, подвозваше по цял ден снаряди с камioni, маневрираше с частите си, а ние като хипнотизирани гледахме на растящото зло... Изобищо казано, ний се примирихме, оставихме всичко на случая дано противникът не атакува(!)“. Последната среща на главнокомандващия генерал Жеков с генералите Шолтц и Шойбен в началото на септември, преди да сдаде поста, е на тема отбраната около двата бряга на Охридското езеро, а не Добро поле(!). Началникът на 2-ра дивизия ген. Русев поради очакваната атака се противопоставя от 10 Родопски полк да се изпраща в София почетна рота с командира на полка за церемонията по посрещане на Баварски крал. Отговорът от Главната квартира е „противникът атакува, а не!“(!). От друга

страна разузнавателният бюлетин на същата квартира предупреждава за готвена атака на противника към Прилеп и Добро поле - Петерник. В софийските кафенета открито се говори на тема за предстояща съгласенска атака. Бригаден командир на Добро поле получава две писма от жена си за това! Така влизаме в казуса „22 юни“ на руснаците, затова нека читателите сами отговорят на заплетения въпрос.

Операциите

На 14 септември в 8.30 часа цялата артилерия на главнаударна група открива огън по позициите на 2-ра и 3-та български дивизии, като най силен е по белязания за пробив участък на 30, 29 и 32 полкове. Артилерийската подготовка е централизирана в ръцете на френски артилерийски генерал по опита от Западния фронт и се коригира от самолети наблюдатели. Още в първите часове пораженията на позицията са огромни – околните сринати, телени мрежи и телефонни линии разкъсани, не укрити ордия и минохвъргачки унищожени, скривалища затрупани, започват горски пожари... По план има прекъсване на огъня за почивка на артилеристите и провеждане разузнаване с бой, за да се установи позицията няма ли да падне като зряла круша. За изненада на съгласенците, българската позиция оживява и малките групи „огледвачи“ са разпильвани от защитниците с пушечен огън. Адът продължава цял ден и нощ! Нашите батареи бяха отслабени и полуразрушени, затова мълчаха и пестяха гранатите си, в очакване да дадат преграден огън срещу пехотата на противника, когато тръгне в атака.

15 септември – жесток и кръвав ден за трите български полка на Добро поле – Петерник! Атакуващите вериги на противника, в изпълнение на един коварен тактиче-

ски прийом, под прикритието на артилерийския огън, през нощта се приближават до 30 метра от разнебитената позиция на защитниците. В 5.30 часа, след пренасяне на огъня в дълбочина, още в тъмнината, мъглата и барутния дим, атакуващите вълни се хвърлят в нашите окопи и изненадват защитниците в тях, както и на излизане от скривалищата и от засло-

Ген. Никола Жеков

ните. Това попречи останалата жива наша артилерия да даде

Ген. Георги Тодоров

ре, явявайки се в тил на защитниците. В резултат има и много пленници. Подробностите

Поручик Симеон Рангелов след Добро поле
Роден 1896 г в с.Гранитово-Белоградчишко
Завършва Политехниката на Торино (Италия)/
Началник цех „Боеприпаси“ в ДВФ Казанлък
Преподавател във Военното училище
Началник Техническо отделение в М-во на войната
Началник Държавна военна фабрика Казанлък
Заместник Командващ артилерията в МНО

на сражението ден по ден и полк по полк е описано подробно и обективно в труда на полк.Азманов – за героичната тройна атака „на нож“ на резервният 53 полк на храбрият полковник Ламбринов, за бункера на подпоручик Мазгалов и неговите 13 другари изгорени с огнехвъргачка, за поручик Бончев, адвокат от София, намерил смъртта си като майор Горгалов при Плевен, но от сенегалци. Боят приключва вечерта на 7—8 км от главната позиция, където оцеляват от нашите

ефикасен преграден огън по гъстия им атакуващ ред за да не поразят своите. „От този момент започва истинската Доброполска трагедия, в която шепна защитниците ще се борят отчаяно за своя собствен живот и за живота на родината си“ (полк.Азманов). Боят приема ръкопашен характер, където основни оръжия са ръчните гранати, бой на нож и пехотните лопатки. На места където защитниците са успели да излязат своевременно от скривалищата, закипява упорит бой

В очокване на врага

17 септември – на хребета Козяк се появява бързо сформираната сборна „дивизия“ на генерал фон Райтер от батальон, егерска част, картечна команда и една батарея – общо към 1500 бойци. Фон

РАЗГРОМЪТ

на близко разстояние - в действие влизат манлихерите, картечните и гранатите. Първите атаки са отбити, но гъстите вериги на французи, сенегалци и сърби отбичат гнездата на съпротива и бавно продължават настъплението си наго-

разбити полкове, изгубили 75% от състава си се оттеглиха. Тук е и пристигналият резерв – 81 пехотен полк на полк.Шингаров, посрещнат с „ура“ от защитниците, както ген.Радечки на Шипка. На картата мястото е показано с голяма дълга скоба и цифрата 81.

16 септември – повторение на драмата от 15-ти, но в по-ограничени мащаби и интензитет на сражението. 122-ра, 47-ма френски и Шумадийската дивизии, поне-сли не малко загуби, остават на място като резерв на генерал Франше Деспре. Операцията продължава останалите 5 сръбски дивизии плюс кавалерийската. Нашата нова позиция на

Козяците беше почти свършено неукрепена. 81-ви полк и остатъците от развитите полкове посрещат подновените атаки от сутринта с пу-

Ген. Фридрих фон Шолц

ваха те там, сладък залък не видяха, окъсаха се съвсем, почти обосаха, по високите възбоз мръзнеха, зле страдаха... и безсмелно носеха тежестите на бойната линия, изложени постоянно под огъня и на мизерията, служещи за примех и на сенегалците там – патетични, но верни думи на народния генерал. Бойците от Добро поле заслужават да бъдат признати за героично решение, но нямаше кой да го вземе... Главномандващият отиде на фронта при оттеглящите и разбунтували се войници. Щабът на Действащата армия продължаваше да чака помощ от съюзниците, Царят се беше скрил при генерал Шолтц в Скопие, а правителството чакаше само разбиването на армията за да поиска примирие... Момент на отчаяваща военнополитическа криза и падение, довела Родината ни до втората национална катастрофа.

НА ДОБРО ПОЛЕ

Райтер трябва да поеме общото командване на всички части отстъпили по билото на Козяк. Но вече е късно – малочисления Райтеров отряд на „великия“ съюзник внесе повече отчаяние, отколкото надежда. Многочислените и опиянени от успехите си сръбски дивизии, съпровождани постоянно от артилерийска поддръжка, отхвърлят една след друга новите огнища на съпротива. Изморени, трети ден в неспирни сражения и отпаднали духом, бойците отстъпваха щом биваха обстреляни от артилерията или запласани с обхождане. „В този критичен момент се почувства тяхното пълно изтощение и умора от войната. Това бяха вече последните конвулсии на една разбита армия“ – заключаваше полк. Азманов. „При тези условия борбата не можеше да се води – допълва и ген. Атанас Христов. Вечерта на 17-ти остатъците от 2-ра дивизия и отряда на фон Райтер се събират на височините зад р. Черна (сега опашката на язовира „Тиквеш“), а на 3-та дивизия, подкрепени от пристигналия със закъснение 49 пех. полк – по десния бряг на притока на Черна – р. Блатница. Така се откри едно свободно пространство от около 15 км между 2 и 3 дивизии, в което противникът свободно можеше да настъпва на север, без да срещне сериозна съпротива. Резервите бяха вече изхарчени и бити по части.

Развързката

Тактическият успех на противника се превърна в оперативен. Да се пратят нови резерви тук, като се отнемат от останалия фронт бе практически невъзможно. Да се разчита, че германците ще изпратят исканията в подкрепа 6 дивизии – абсурд. На 20 септември сръбите достигнаха височините южно от Кавадарци в тила на нашата 1-а армия. Това беше вече последният момент за вземане на едно героично решение, но нямаше кой да го вземе... Главномандващият отиде на фронта при оттеглящите и разбунтували се войници. Щабът на Действащата армия продължаваше да чака помощ от съюзниците, Царят се беше скрил при генерал Шолтц в Скопие, а правителството чакаше само разбиването на армията за да поиска примирие... Момент на отчаяваща военнополитическа криза и падение, довела Родината ни до втората национална катастрофа.

Изводи, размисли и бележки

При Добро поле българите устояха на невидания артилерийски ад, биха се героично три дни срещу преизкождащия им противник, както на Шипка, Добрич, Завоя на Черна, Каймакчалан и Дойран. Но оставени сами, недоохранени, недооблечени, невдовъоръжени, без солидни резерви в тая тежка война, накрая не издържаха. „И гладу-

Ген. Фронше Деспре

вахи те там, сладък залък не видяха, окъсаха се съвсем, почти обосаха, по високите възбоз мръзнеха, зле страдаха... и безсмелно носеха тежестите на бойната линия, изложени постоянно под огъня и на мизерията, служещи за примех и на сенегалците там – патетични, но верни думи на народния генерал. Бойците от Добро поле заслужават да бъдат признати за героично решение, но нямаше кой да го вземе... Главномандващият отиде на фронта при оттеглящите и разбунтували се войници. Щабът на Действащата армия продължаваше да чака помощ от съюзниците, Царят се беше скрил при генерал Шолтц в Скопие, а правителството чакаше само разбиването на армията за да поиска примирие... Момент на отчаяваща военнополитическа криза и падение, довела Родината ни до втората национална катастрофа.

вахи те там, сладък залък не видяха, окъсаха се съвсем, почти обосаха, по високите възбоз мръзнеха, зле страдаха... и безсмелно носеха тежестите на бойната линия, изложени постоянно под огъня и на мизерията, служещи за примех и на сенегалците там – патетични, но верни думи на народния генерал. Бойците от Добро поле заслужават да бъдат признати за героично решение, но нямаше кой да го вземе... Главномандващият отиде на фронта при оттеглящите и разбунтували се войници. Щабът на Действащата армия продължаваше да чака помощ от съюзниците, Царят се беше скрил при генерал Шолтц в Скопие, а правителството чакаше само разбиването на армията за да поиска примирие... Момент на отчаяваща военнополитическа криза и падение, довела Родината ни до втората национална катастрофа.

Имаше ли алтернатива за Добро поле? Познатият отговорът е „в историята няма ако“. Но съществува алтернативна историческа литература, както и имплицитивно-ситуационен подход като изследователски метод, където на въпроса „както – ако“ се търси отговор не пряко, а чрез сложен многофакторен анализ, теория на вероят-

Използвана Литература:
Атанас Христов генерал-майор, Исторически преглед на Общоевропейската война и участието на България в нея. С.1925.
Стефан Тошев запасен генерал, Победени без да бъдем бити, С.1924.
Димитър Азманов полковник, Урокът от Добро поле, С.1935.
Лука Малев запасен майор, Принос към истината. За катастрофата на България през септември 2018, С.1921
Карта : www.BGtopoVJ

ности и компютърни технологии. Привържениците на алтернативата Добро поле с Дойран, ако намерят подходящ софтуер, могат на своите компютри да достигнат и до неутешителния според мен резултат. По вероятната и интелигентната алтернатива е другаде – успехът/неуспехът на Войнишкото въстание. При малко по-добра организация от земеделските водачи, закоравелите, озлобените и опитни бойци от фронта щяха лесно да смелят импровизираната софийска отбрана. Погромът

Ген. Живоин Мишич

на Столицата бе неминуем, запалването на Двореца задължително и от пламъците на когото щеше да се роди Оранжевата Земеделска Република.

За утвърдилата се терминология за „Пробивът при Добро поле“. По начало думата „пробив, проникване, пенетрация“ е обикновено нежелано локално разрушение на елемент от някаква физическа система (пробив на ток, пробив на вода и т.н.) за което винаги има противодействие. Такъв е смисълът и на пробива като военен термин. Но когато след пробив следва пълното разрушение на системата, думата пробив звучи извинително и оправдателно. Например, за 1912 година говорим за разгром на турската армия в Източна Тракия, за 1915та за разгром на Сръбската армия, за 1941-ва за разгром на Червената армия. Само ние принизихме трагедията на Добро поле до обикновен „пробив“. Тази тенденция е още още от септември 1918г – може би за да се приспи общественния гняв и поуците от него. Истината е жестока: термин е РАЗГРОМ, а последствията КАТАСТРОФА. И друго име - както се разбира, „Добро поле“ е само един от многото героически защитавани обекти на нашите

позиции там. Даже като име не е употребявано от неговите защитници – бойците от 30-ти Шейновски полк. Най-високият връх от 1887 м са го наричали просто „Комата“. Върховете Сокол, Караули, Марян, Кравица, Малък и Голям Петерник и най-вече Козяк, където бе фокуса на пробива, не трябва да остават в сянката на Добро поле. Името вероятно се е наложило понеже след войната първата публикация за пробива е на генерал Русев в чито район е Добро поле. От френска страна за агентите основните новини са идвали от елитната 122 дивизия, действаща срещу същия обект. Истинското обобщаващо име за пробива е Козяк – проклето място, отворило черна страница в нашата история.

Почет към героите на Добро поле

Да открием Добро поле и Козяк и ги направим близки до сърцата ни, каквито станали Добрич, Тутракан, Дойран, Каймакчалан, Битола е дълг и отговорност на всеки просветен патриот. Достъпът за екскурзии, издирвателни и мемориални инициативи не би трябвало да е проблем. До хребета Козяк в Република Македония се стига през Кавадарци или Прилеп по проходимите планински пътища на разстояние около 50 километра. Самото сражение на 15 септември е отгът границата на гръцка територия. До подножието на Нидже планина (Ворас на гръцки) се стига през Солун, главен път 2 за Едеса с отклонение за областта Аридея, някъде около 100 километра от Солун. Селата Лутракио (Пожарско) и Промаци (Бахово) са непосредствено под върховете Сокол, Добро поле, Марян, Петерник. Нагоре към планината има обозначени горски пътища, стигачи до самата граница и Доброполското блато, може би останали още от годините на войната.

Наш синовен дълг е да се поклоним пред безкръвните гробове на синовете на България, на самото Добро поле. Да отидем там, пряко оглушителния разлив на снаряди и мини, да се закълнем: България ще пребъде, Въпреки всичко, Вашата България, за която се сражаваше и умряха с отворени очи!

Преди сто години – през втората половина на месец септември 1918 г. – в България се разиграха съдбоносни събития, които въздействие се чувстват и до днес. На 14 септември силите на Антантата започват офанзива срещу българската армия на Добро поле в Македония. В българските позиции е извършен пробив и българската армия започва организирано отстъпление. Отстъплението прераства в бунт, а той – във въстание.

На 18 войските на Антантата пробиват този фронт и започват нова – трета офанзива срещу българската армия при Дойран. И там започва отстъпление, което обаче не прераства в бунт. На 25 в Солун е подписано примирие между България и обединените сили на Антантата.

На 27 разбунтувалите се на Добро поле войни обявяват в Радомир монархията за свалена и провъзгласяват България за република.

На 2 октомври въстанието е разбито при Владая.

На 3 октомври цар Фердинанд абдикира и отстъпва престола на сина си Борис.

В тази поредица от събития няма маловажни. С тях започва гражданската война в България, продължила с различна интензивност до 1948 г. И все пак между тези събития – по своята значимост е провъзгласяването на Радомирската република

РАДОМИРСКАТА

БУНТЪТ

Този бунт не е случаен. Той не е против лошата и недостатъчна храна, въпреки че за българските войници през Първата световна война тя е точно такава. Той не е и заради някакво лошо отношение на командния състав на някоя армейска част към войниците. Подобно отношение по това време е изключителна рядкост.

Този бунт е непосредствено следствие от неуспешният опит на българската армейска част, разположена на Добро поле да отблъсне мощното настъпление на наброяващите 75 000 войници обединени сили на

Проф. Минчо Минчев

френски и сръбски части.

А големите причини за откъсването на войниците да продължат да воюват са две. Първо,

това е пределната тяхна умора от тригодишната война, станала в очите им не борба за национални идеали, а една безсмислена касапница. Второ, това са безчинствата на останалата в тила администрация от партияната котерия на „националния либерал“ В. Радославов

На 14 септември тези сили започват нападението на българските позиции с мощна артилерийска подготовка. След четиридневни ожесточени боеве, в които българските войници оковат яростна съпротива на многократно превъзходящия в артилерия и жива сила противник. На 18 септември

ПРЕДАТЕЛСТВОТО НА ФЕРДИНАНД

ИЛИ ЗАЩО ОЩЕЛЯВА БЪЛГАРСКАТА ЦАРСКА ДИНАСТИЯ?

Из политическите спомени на Григор ЧЕШМЕДЖИЕВ

... Изглежда, че наистина на Добро поле е имало предателство. И в такъв смисъл мълвата или всичко що се говори открито и което се споменава с недомлъвки за станалото на Добро поле, не е създадено случайно, а само е негълтно изяснено... О, Господи, или истина е това, че има предателство и нашият войник съзнателно е бил изложен на смърт и на позорно унищожение...

Наистина нашите войници са се били храбро и самоотвержено на Добро поле, както са се били като орли и като лъвовете по всички позиции, където страшната воля на кървавия бог Марс ги бе поставила. Аз видях това проклето Добро поле макар и малко отдалеч, защото обикалях позициите на съседната Преславска дивизия. Имаше нещо мъчително и срамно, угнетително и зловещо в бягството на тумби, на тумби от войници, напуснали Доброполските позиции и съседните до тях, и поели без организация и без всяка дисциплина всички пътища, които водеха към Прилеп, към Плетвар и към Градско. Добро поле стана за мен триж по-трагично и загадъчно и затова, колкото и време да минаваше, колкото и мъчнотии да срещаш в издирването истината за него, аз не изпусках нито едно обстоятелство, което можеше да ми го представи по-близо до истината и в повече светлина.

Прочее, аз се добрах до това, че нашите войници са се били, но са били надвити, защото противникът ги е превъзхо-

дал с артилерия, с картечен и пушечен огън и то многократно. Не само това, но един запасен полковник ми поднесе следното крайно интересно обстоятелство. Няколко дни преди пробива на Добро поле неговият брат – шабен артилерийски офицер, е бил изпратен да вдигне 72 оръдия – 18 батареи от Доброполския фронт и да ги пренесе на Битоляския фронт. Опитях се много пъти да проверя това обстоятелство и да се снабдя при възможност с писмени данни. Не успях. За Добро поле не само мълчат зловещо, но и не дават да се разпитва. Винаги ме е измъчвало едно положение, което се създаде на Балканите след голямата война. А именно, че българската държава запази своята форма на управление. Цар Фердинанд абдикира (дни след загубата при Добро поле – б.а.), обаче си зънт му Борис III продължава да управлява. Сиреч, династията на Фердинанд не изчезна. Големите, с историческо значение династии, които от векове са управлявали големи народи – Романовската в Русия, Хоенцолерите – в Германия, Хабсбургите – в Австро-Унгария, султаните в Турция – всички тия вековни династии изчезнаха и вече са само един тъмен исторически спомен. Дори гръцката династия бе изчезнала и напоследък възстановена от Англия. Само династията на цар Фердинанд, който направи толкова пакос на англичани и французи, само неговата династия остана да управлява в малката България. Има наистина нещо необяснимо, загадъчно и крайно странно в тоя любопитен факт

Григор Чешмеджиев (1879-1945) е политик, общественик и журналист. От ранна възраст се включва в социалистическото младежко движение. Той е от онези социалисти, които подкрепят деветоюнския преврат, по-късно еволюира, а през 1944 г. е министър в правителството на Кимон Георгиев през 1944 г.

– от бурята на войната да бъдат сметени и повалени вековни, с дълбоки корени династии, а да остане да управлява една династия, ненавигдана отвън и презирана отвътре.

... Един цар, като Фердинанд, който е в състояние да изрече думи, които е изрекъл пред един от своите министри – Михаил Маджаров, още в 1896 г., че прави голяма жертва с покръстването на Борис, но ако се случи така, че да изгуби династията си и да бъде принуден да напусне България, той ще откъсне главата на своя православен син – такъв цар, когато два нареджания да прибрарят всичко от дворците му, за да го изнасят със себе си, ако е спокоен, значи е осигурил своята ди-

настия и своя наследник. И събитията потвърдиха това наше заключение. Опакованите и натоварени вещи в пломбирани вагони се отправят през западната граница, през Сърбия и Виена, до назначението им... Онова, което ме интересува и което читателят трябва да запомни, е че цар Фердинанд предвижда, че катастрофата иде и взема мерки да запази по-ценните си неща, като ги изнесе. Напоследък ми стана известен един пресен факт, че един командващ бойна дивизия, нахвърля се в съседство с Добро поле, е намерил начин да се свърже по телефона лично с цар Фердинанд, за да го помоли да се разпреди и започне атака, но е дал съгласието всички да отстъпят и да се спасяват, кой както може. Както и стана. Защото такава бе волята на ония тайнствени сили, които в момента разпореждаха със съдбините на страната и ковеха нейното плачевно ново бъдеще.

Когато разбягалите се от някои войскове части войници се струпаха около Девебаир и оттам се насочиха към гр. Кюстендил, дето бе от началото на войната българската главна квартира, тогава фактически главната квартира не съществуваше. Тя бе изгубила ума и дума от разразилите се бури по фронтите и от неочакваността на настъпните резултати. Най-главни-

ят човек в главната квартира – главнокомандващият генерал Никола Жеков, бе изпратен да се лекува. Аз не искам да кажа, че той е бил посветен в плана на цар Фердинанд, макар че не би било чудно това. Но тъкмо тука заслужава да отбележа, че и през 1913 г., когато цар Фердинанд, за да разстрои Балканския съюз, създаде 16 юни, обяви Междусъюзническата война и причини първата наша народна катастрофа, той също така смени тогавашния министър-председател Иван Ев. Гешов, като го прати във Виена да си лекува ушите. Също и сега бе сменен главнокомандващият, за да се по-лесно и по-удобно оперира...

... Вътре в страната Жеков държеше най-добре връзки с Мърфи – представителя на Съединените щати, и може би този представител да е извършил най-голямата работа в изпълнение на Фердинанд. И двете тия катастрофи са неразривно свързани с черното име на цар Фердинанд и никога, колкото и усилии и да правят знайни и незнайни царедворци, талантиливи и бездарни пишущи братя, никога няма да умият това черно име.

Дори аз мисля, че ще трябва нашият речник да се попълни с нова дума – фердинандство – и тоя глагол да изразява всичко най-низменно и долно, позорно и подло, жестоко и предателско и всичко въобще, което може да унижи и опозори човека. И тая дума да се предава от век на век, за да буди гняв на всички поколения, които идат след нас.

РЕПУБЛИКА 1918 Г.

съгласенските части успяват да пробият в останалите почти без защитници български позиции. Оцелелите от урагани огън на французите български войници не отстъпват панически позициите си, нито дезертират. Те просто отказват да се бият повече за своите истински врагове – царската камарилка и скучилите се в котерии буржоазни партии.

Това е третата след Февруарската революция в Русия през 1917 г. проява на масова въоръжена войнишка съпротива срещу бушуващата от 1914 г. световна война.

Втората е в Австро-Унгария с бунта на моряците в Которския залив на 1 февруари 1918 г. След това бунтът се разраства като в резултат от него на 17 октомври Унгария се отделя от империята; на 28 – Чехия и Словакия. Рухва империята, пада и монархията на Хабсбургите.

Третият, започнал на 18 септември, бунт в българската армия бърз прераства в истинско организирано въстание, в което участват над 8 000 бойци.

След по-малко от два месеца – на 3 ноември 1918 г. избухва войнишки бунт и в Германия – основната военна сила на т.нар. Четворен съюз. Бунт, който също достига мащабите на революция.

Бунтовете на руските войници през февруари 1917 г., на австро-унгарските – през февруари 1918 г. и на немските – през ноември 1918 г. придобиват значението на революции не защото просто заменят един монарх от властващата династия, нито само сменят една с династия с друга, а защото изобщо премахват монархиите в своите страни и установяват в тях републики.

Българският войнишки бунт прераства във въстание, но не се превръща в революция, въпреки че още на 27 септември въстаналите войници обявяват монархията за свалена и провъзгласява България за република.

С това е сложено началото на вече откритият, назриващ от години яростен сблъсък между народа и „неговата“ буржоазия. Сега това е вече сблъсък и на републиканци с монархията.

Този кървав сблъсък има своите последици, но има и своята история, в която се създават предпоставките за войнишкия бунт.

БЪЛГАРСКАТА БУРЖОАЗИЯ

Като забележително общество

най-старата буржоазия по нашите земи се появява след Кримската война 1853-1856 г. В нейния състав влизат занаятчии – производители на материали за огромната османска войска, от лоялни на турска власт русофобски настроени

буржоазна прослойка, която бързо се формираше от средите на бивши поборници, стабнали политици и главно – държавни чиновници, близки до властта типове от криминалния контингент на чапкните и нехранимайковците. Нейният об-

чорбаджии, но и чорбаджиородолюбци, които бяха изначално русофили, заради общата с русите православна вяра. След Освобождението тези зародишни групи на буржоазията се модернизират. Възникналата от трудовата занаятчийска собственост изживя

щаващ социален тип и литературен герой бе Бай Ганьо.

Така сформиралата се част от българската буржоазия имаше две характерни особености; тя бе лихварска и корупционна и нейният капитал почти изцяло отсъстваше от производството.

Александър Стамболийски министър-председател 1919г. - 1920г.

унищожителна криза и от нея оцеля много малка част, превърнал се в градска беднота, в пролетариат...

От средите на родолюбивите чорбаджии възникна промишлената буржоазия и преобладаващата част от интелгенцията на Царство България.

По-особено внимание заслужава туркофилското чорбаджийство, с което се сродя новата, пьстра по произхода

сервативната буржоазия. До краха в Първата световна война тя бе ориентирана проруски. След голямата война тази буржоазия също и нейното политическо представителство се ориентира към Запад, но за разлика от първите – не към милитаристична кайзерова или нацистка Германия, а към Франция и Англия.

Така, българската буржоазна класа пренесе и в освободен-

ено-политически кръг бе представен от партиите на народа и затова се оказаха в управлението на държавата едва след Първата световна война, т.е. след втората национална катастрофа.

Тези три обществено-политически силиви кръга имаха своя социално-класовата база. Те бяха нейно партийни представителства. Те имаха дори свои социо-културни особености, среда и начин на живот.

След Освобождението, с развитието на капитализма, нарастваше класовото неравенство в българското общество. В резултат на това се задълбочаваха различията и между посочените силиви обществено-политически кръгове, а отношенията между тях все повече се изостряха като след Деветоюнския фашистки преврат през 1923 година те станаха необратими и така закономерно се стигна до повратната точка – Деветосептемврийското народно въстание.

Следва

БЪЛГАРИЯ НАД ВСИЧКО!

ГЛАВЕН РЕДАКТОР
Минчо МИНЧЕВ

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ:
Проф. д-к. н. Бончо АСЕНОВ
акад. Васил ГЮЗЕЛЕВ
Габриела МИХАЙЛОВА
(редактор)

д-р инж. Марин БЕЛОВЕВ
Проф. д-р. н. Стефанов
акад. Николай ХАЙТОВ

ст.н.с. Румен ВОДИНИЧАРОВ
Проф. д-р инж. н. Тодор МИШЕВ
Фотографи Борис Марков

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА:

1000 София
ул. Пиротска №3
тел.: 02 985 23 07
тел./факс: 02 846-50-01

ИЗДАВА

“Втора Зора” ЕООД

Печат “Нюзпринт”,
София, ул. “Тинтява” 100

БАНКОВА СМЕТКА:
Уникредит Булбанк
IBAN BG43UNCR70001519963494

BIC
UNCRBG5F

Примат се оригинали по
стандарт 30 реда,
56 машинописни знака.
Ръкописи не се рецензират
и не се връщат.

Броят е приключен редакционно
на 28.09. в 14 часа.
Хонорари се изплащат в сряда
и четвъртък от 13 до 15 часа

ISSN 1310-8492

И ОГЛУШИ НИ С ВЕЧНИЯ СИ ХИМН!

Венета АРАХАНГЕЛОВА

ПРОДАВА СЕ РОДИНА ДО ДЪЩЕРЯ МИ

Алба Агриатика
Италия

Ще те направим на милион парчета.
Ще ти зашием лъскав етикет.
Ти само не плачи, Родино клета,
тринайсет века си била с късмет.
Ще виснеш на бакалската витрина,
а ние ще претегляме до грам.
И ще крежим: „Продава се Родина!“
Насам, търговци, идвайте насам.
Ще ти намерим рицар по заслуги,
с блестяща свита, с благороден лик.
Ще станеш друга, ние ще сме други.
В небето само ще остане вик.
Ще тръгнеш ти по пътища незнайни.
Ще тръгнеш ти, окаяна, без ум.
Ще ни кълнеш – във нощите потайни
да ни преследва сянката на Крум.
Ще ни кълнеш да стенем в земетръси,
вулкани да изригнат огнен дим.
Кълни, Родино, синове евнуси
и оглуши ни с вечния си химн.

Не измолвай за мен чуждоземни витрини.
И свец не пали. Минзухари си имам.
Аз дойдох в шумотевици, в гръм от лавини.
Неспокойна, добра или лоша ще мина.
Моите пътища - всичките бяха проклети.
И горчилка, и сладост до дъно изпих.
Празни чаши са твоето мъчно наследство
и един много тъжен на сбогуване стих.
Ти ще гледаш тревата, порасла случайно
в някой двор, дето слънцето винаги спи.
Нямам нищо за тебе, аз нямам и тайна.
Само речната сянка и плач на самотни липи.
Може би ще ги зърнеш зад тъгъла тъмен.
О, дано ги познаеш в априлския мокър килим.
Ако цвете сънуваш преди да разсъмне,
съхрани аромата, с росата измий своя грим.
Усмхни се на вятъра той ще ми носи
Твоето светло събуждане, той е приятел.
Ако имаш към мене въпроси,
напиши ги на облака. Без адрес, без подател.
Ще ги видя. Но вест от мен не очаквай.
Опустя и пресъхна душата.
Гергьовски дъжд няма.
На храста къпинов плетат жици паяци.
Ти звъни ми по тях.
Дочуване.
Мама.

ЩЕ БЪДЕШ

Била си ти! Ще бъдеш пак, Родино!
И слънце в теб отново ще блести!
Че в нас е Дякона с очите сини
и Ботева целувка ни гори.
Стърчаха в теб разпятия-бесилки.
Градушка твоите златни ниви би.
И плака ти – разкъсвана родилка.
За люлка и за гроб една бе ти.
И твоя път бе пътят към Голгота.
Отстъпници те мачкаха с нозете.
Но ти изгря! Ти бе родила Ботев,
Един Апостол и едно небе.
Била си ти. Ще бъдеш пак Родино!
И слънце в теб отново ще блести.
Хайдушка кръв с горчивото ти вино
и Ботева целувка ни гори.

ЗЕМЯ

Виновна си, когато гръд наляла,
съня ни милваш с гръб чернозем
и в шарен скут надеждите събрала,
изпращаш тихо знойния ни ден.
Виновна си, когато парцалива
под изподраните нозе лежиш.
Избягахме от теб – не си красива,
с утробата си празна ни срамиш.
А ти целуваши тежките ни стъпки,
прощаваш всички страшни грехове.
И теглиш тъжно сламените кръпки,
обречена на празни класове.
И ти ще си виновна пак, когато
в хамбари празни спрем уплашен взор.
Ще чоплим с нокти грешното си лято,
погребано в замръзналия двор.

КЛЕТВА

Ти пееш и плачеш, мой слънчев език.
А на мене какво ми остава?
Аз не виках сурово „На щик!“
И не пях в боевете на Драва.
Не писах възторжени оди за Вола.
С гръм Панагюрище стих не посях.
Но ето, сега като тънка топола
ще напиша в небето без страх
моята песен с крилоо сковано.
И нека четете се по всяка страна
защо бил обесен един Апостол
и Делю как трънали по пълна луна.
Ще викна с гласа на рамирна Родоп,
ще пая с нестихваща Ботевска жар
за оня чуден, алтън Калофер,
за правен със обич момински кенар.
Не искам ни саби, ни револвери.
За вярност заклевам се аз в писмената.
Ще отворя вселенските двери
с буквите светли на двамата братя.

ТАМ

Все натам, все натам мисълта се завръща,
де огнището родно сега не гори.
Там ме чака запусната бащина къща
с уморени дървета и сухи асми,
със гнезда, забравили птичката песен
и увехнал бръшлян в уморени асми.
В мокри клони едничка раздърпана есен
до крилото на враната гладна виси.
Там е мойто рисувано детско хвърчило,
там смехът ми, на прага останал, мълчи.
И тетрадка, в две капки от синьо мастило,
притаила е детските мои очи.
Ослепях. И студеният град ме затвори
във бетони – бездомна. Навред – тушина.
Ала нощем аз пак се завръщам на двора
и осъмвам, окъпана в цветна роса.

Книгата на
Николай Стариков е
с цена 14 лв.
и може да се закупи
от офиса на
ул. „Пиротска“ 3
в София, както
и да се поръча с обикновен
пощенски запис
на стойност 16 лв.
(14 лв. + 2 лв. за пощенската
пратка), на адрес
София 1377,
за Минчо Мънчев
Минчев - до поискване

ISSN 1310-8492

Стр. 12

ПИСАТЕЛСКА ТРИБУНА

НОВА ЗОРА брой 36, 2 октомври 2018 г.